

Investigating and analyzing the role of social capital components with border security dimensions (Case Study of Mehran Pilgrimage Border in Ilam Province)

Abstract

The concept and theory of social capital since the 1990s has been met with considerable attention from scholars and scholars in various fields of social sciences (economics, sociology, political sciences, etc.). On the other hand, social capital, unlike the developed countries, has been taken very seriously in underdeveloped states, especially its role and influence, has been overwhelmed, while today, social capital in development is highly regarded by scholars and elites Is political.

Method of research In this article, a descriptive-analytical study. The statistical population of this study is the total population of 18 years old in the city of Mehran. The sample size is 383 citizens of Mehran, selected by cluster sampling and selected randomly.

The results of multivariate statistical analysis including Pearson correlation test, regression, Chi-square test, ANOVA test and Kendal correlation test showed that the relationship between dimensions of social capital and security of Mehran border was significant at the significance level of 0.05 and There is an indication that the greater the amount of investment in the dimensions of social capital, the social security of the citizens of the border of Mehran also increases.

Keywords: Social capital, social trust, social security, border.

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.323461.2940>

بررسی و تحلیل نقش مولفه‌های سرمایه اجتماعی بر ابعاد امنیت مرزها

(مطالعه موردی: کنگره اربعین مرز زیارتی مهران در استان ایلام)

احمد شوهانی^۱

نادر شوهانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۳/۱۱

چکیده

مفهوم و نظریه سرمایه اجتماعی از دهه ۱۹۹۰ به این سو با اقبال قابل توجه اندیشمندان و محققان رشته‌های مختلف علوم اجتماعی (اقتصاد، جامعه شناسی، علوم سیاسی و...) مواجه شده است. از طرفی سرمایه اجتماعی برخلاف کشورهای توسعه یافته، در دولتهای توسعه نیافته، خیلی جدی گرفته نشده، به ویژه نقش و تأثیرات سیاسی آن مورد غفلت بیشتری قرار گرفته است، این درحالیست که امروزه، سرمایه اجتماعی در مقوله توسعه بسیار مورد توجه دانشمندان و نخبگان علمی است. روش تحقیق در این مقاله توصیفی - استنباطی است. در این پژوهش که به روش پیمایشی انجام شده، ۳۸۳ نفر از ساکنان بالای ۱۸ سال شهر مهران با استفاده از شیوه نمونه گیری خوشه ای انتخاب و با کمک ابزار پرسشنامه مورد مطالعه قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش کل شهروندان بالای ۱۸ سال شهر مهران می‌باشد. نتایج تحلیلهای آماری چندمتغیره از جمله آزمون ضریب همبستگی پیرسن، رگرسیون، آزمون کای اسکور، آزمون ANOVA (تحلیل واریانس) و آزمون همبستگی تاو کندال نشان داد که ارتباط ابعاد سرمایه اجتماعی و امنیت مرز مهران در سطح ۰/۰۵ معنادار بوده و نمایانگر وجود ارتباط است. بدین معنی که هرچه میزان سرمایه گذاری در ابعاد سرمایه های اجتماعی بیشتر شود، امنیت اجتماعی شهروندان در مرز مهران نیز افزایش پیدا می‌کند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، امنیت اجتماعی، مرز.

^۱استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه پیام نور، تهران. ایران. ahmadshohani51@pnu.ac.ir
^۲استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه پیام نور، تهران. ایران.

سرمایه اجتماعی یکی از شاخصه‌های نوین توسعه در جامعه و اجتماعات بشری است. علی‌رغم شناسایی ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی، نقش آن در امنیت مرزی کمتر واکاوی شده است. سرمایه اجتماعی، تا زمانی می‌تواند ماندگاری یابد که به صورت یک فرهنگ، مقبولیت پیدا کند و مشارکت غیررسمی آحاد یک ملت را در برگیرد. سرمایه اجتماعی، زاده کنش و واکنش‌های افراد می‌باشد و محصول آشنا بودن و آشنا شدن آدمیان با یکدیگر است و بر چشم داشت‌هایی استوار است که از آشنایی جان می‌گیرد. و در اکثر مواقع با گذر زمان می‌بالد و گسترده می‌شود. استعاره مکرر به کار رفته برای معرفی سرمایه اجتماعی - یعنی آن چه که می‌دانید مهم نیست، آنکه می‌شناسید مهم است، دقیقاً بر آشنایی و نتایج حاصل از آن دلالت دارد. در عین حال فرض بر آن است که آشنایی در اکثر مواقع فایده‌مند است و این فایده‌مندی نوعی منبع حاوی ارزش به شمار می‌رود که کاربرد مفهوم سرمایه در سرمایه اجتماعی را قابل دفاع می‌سازد (پیران، ۱۳۸۵: ۱۰).

بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و همچنین شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و آرامش در جامعه با اهمیت نیست. (کلاهیچیان، ۱۳۸۲: ۱۳۳) انسان‌ها با توجه به اختلاف در مکان و محیط، نظرات مختلفی نسبت به امنیت دارند و احساس امنیت را با امعان نظر به به سیستم اقتصادی، سیستم سلامت و تجارب شخصی از ناامنی متفاوت می‌دانند و نگرانی ناشی از احساس ناامنی را بیشتر از مبحث واقعی آن، در ذهن خود دارند (لیندستروم و دیگران، ۲۰۰۸: ۱)؛ در همین ارتباط، سرمایه اجتماعی با خلق فضای اعتماد، امکان همکاری بین گروه‌های اجتماعی را مهیا می‌نماید و این همکاری گروه‌ها و اعتماد بین آنها باعث تامین منافع عمومی از جمله تامین اجتماعی و کاهش هزینه‌های نظارت بر نهادهای رسمی می‌شود (فیروزآبادی، ۱۳۸۵: ۲۰۳). از سوی دیگر، سرمایه اجتماعی از راه کاهش هزینه‌های ارتباطات اجتماعی، باعث حل مسالمت آمیز کشمکش‌ها و مشاجره‌های بین افراد و نیز اختلافات بین گروه‌های اجتماعی می‌گردد (چلبی، ۱۳۸۴: ۱۵).

نقش سرمایه اجتماعی در برآورده نمودن امنیت اجتماعی، هم در راستای پیشگیری از بروز انحرافات اجتماعی و اقتصادی و انواع جرایم اجتماعی و هم در خلق و شکل‌گیری مشارکت فعال و سازنده شهروندان در زندگی اجتماعی، اغلب از راه اثر گذاری بر ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و شیوه رفتار مردم تاثیر گذار می‌باشد (تقی‌لو، ۱۳۸۵: ۲۴۹).

کاهش سرمایه اجتماعی در جامعه مترادف با انحرافات اجتماعی است و این فقدان تاثیر مخرب بر امنیت شهروندان داشته و نیز تهدیدی برای احساس امنیت می‌باشد. نظر به اینکه، سرمایه اجتماعی بازگو کننده، وجود هنجارهای رفتاری مبتنی بر کوشش‌های مشترک جامعه است، انحرافات اجتماعی واقعی نیز بیان کننده فقدان سرمایه اجتماعی خواهد بود (اخترمحقق، ۱۳۸۵: ۶۲).

علائم نشان‌دهنده فقدان سرمایه اجتماعی، آمارهایی از رفتارهای ضداجتماعی است. عواملی که امنیت اجتماعی را خدشه‌دار می‌کند، مانند نژادپرستی، پارتی‌بازی، آشناپروری، بی‌تفاوتی، تبعیض جنسی، طلاق، فروپاشی خانواده، افت تحصیلی، سوء استفاده جنسی، آدم‌کشی، اعتیاد و پخش مواد مخدر، بیانگر کمبود سرمایه اجتماعی در جامعه است. (اخترمحقق، ۱۳۸۵: ۲۰).

همچنین علائم و نشانه‌های همچون میزان جرایم اجتماعی و عدم پابندی به قانون و قانون‌گریزی، بی‌تفاوتی و فرار از قوانین راهنمایی و رانندگی، خشم، عصبانیت، پرخاشگری و نزاع‌های خیابانی، میزان مصرف مواد افیونی، خودکشی و خودسوزی، قتل، دزدی، نرخ مهاجرت، عدم پابندی به قوانین کار و فرار از مالیات... را می‌توان به عنوان معیاری برای کاهش سرمایه اجتماعی در جامعه در نظر گرفت (تحقیق، ۱۳۸۲: ۴۱).

با وجود اهمیت روزافزون امنیت در جوامع، ابزارها و روش‌های خلق و دوام آن دچار تغییرات شگفت‌انگیزی شده است. در گذشته، توانایی، کنترل و نظارت بر نهادهای رسمی سمبل قدرت و امنیت بود، اما در عصر جدید، مولفه‌های اصلی ثبات، نظم و امنیت، میزان تحقق سرمایه اجتماعی، میزان وفاداری به ارزش‌ها و هنجارهای گروهی است و به فضایل اخلاقی آن بازمی‌گردد. از این رو مدیریت درست و منطقی امنیت اجتماعی در جامعه منوط به خلق مشارکت عمومی و ازدیاد اعتماد به نهادها و دولت در کلیه ابعاد جامعه است.. هیلر اعتقاد دارد که حضور مردم (به عنوان یکی از مولفه‌های اساسی سرمایه اجتماعی) موجب پیشرفت و فزونی احساس امنیت در فضای عمومی جامعه می‌گردد و محرکی است که می‌توان از طریق آن فضا را به طور طبیعی رصد کرد (مدیری، ۱۳۸۵: ۱۷).

شهر مهران در جنوب غربی استان ایلام قرار دارد. فاصله مرکز شهرستان (شهر مهران) تا مرکز استان، (شهر ایلام) ۸۵ کیلومتر و تا مرکز کشور (تهران) ۷۹۱ کیلومتر با شهر زیارتی کربلا ۲۸۰ کیلومتر و با شهر نجف ۳۰۳ کیلومتر می‌باشد. این شهر یکی از مناطق گرم استان ایلام می‌باشد. که در گذشته با نام منصورآباد شهرت داشته است. مردم شهر مهران دارای مذهب شیعه و از نژاد کرد فیلی هستند و زبان آن‌ها کردی است. در این شهر زندگی تا حدودی ایلیاتی است. لباس مردم شهر مهران لباس‌های محلی ایلامی است

مهران بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، ۲۹۷۹۷ جمعیت دارد. از این تعداد ۱۹۱۸۶ نفر (معادل ۶۴/۳۹٪) شهری، ۱۰۵۱۶ نفر (معادل ۳۵/۲۹٪) روستایی است.

شهر مهران، محل زندگی دو ایل بزرگ و چندین طایفه تاثیر گذار استان ایلام است که به عنوان دروازه عتبات عالیات از آن یاد میشود. هر ساله به ویژه در ایام اربعین، میلیون‌ها زائر از سراسر کشور به قصد زیارت اماکن متبرکه به این شهر مسافرت می‌کنند که همین عامل، اهمیت موضوع امنیت اجتماعی را در این شهر دوچندان می‌نماید. نخستین بار پیاده‌روی اربعین در ایران از سال ۱۳۹۰، با جمعیت ۵۰ هزار نفر شروع شد. براساس آمار رسمی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مهران در سال ۱۳۹۵ تعداد ۴۵۶۰۰۰۰ نفر، رفت و برگشت طی ۱۴ روز کنگره اربعین، از مرز مهران عبور کرده اند این آمار در سال ۱۳۹۶، ۵۲۱۰۰۰۰ و در سال ۱۳۹۷ به بیش از ۴۲۰۰۰۰۰ نفر رسیده است.

در سالهای اخیر و در زمان تردد و تراکم جمعیت، به خصوص در زمان کنگره اربعین مسائل و مشکلات اجتماعی، امنیتی و زیرساختی متعددی همانند عدم وجود امکانات رفاهی مناسب (مهمانسرا و زائرسراها، عدم جود راه آهن و فرودگاه، جاده‌های نامناسب و ناایمن، ترافیک شدید، نزاع‌ها و درگیری‌ها، سوء استفاده و

قانون‌گریزی و قانون‌شکنی، عدم رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی، پرخاشگری، خیانت در امانت، سرقت، ترس از افراد بومی) برای مسافری و ژانر ان همواره وجود داشته است. که باعث تضعیف امنیت اجتماعی در شهر شده است. آنچه مسلم است مواجهه با پیامدهای منفی شهری و صنعتی شدن از جمله رشد فردگرایی و جمع‌زدایی و به تبع آن تهدید احساس امنیت برای شهروندان، برای شهر مهران نیز دور از انتظار نخواهد بود. لذا تقویت سرمایه اجتماعی و ابعاد آن اعم از اعتماد، هنجار و مشارکت اجتماعی ابزار مناسبی در جهت تضعیف آسیب‌های ناشی از توسعه صنعتی به طور کلی و به ویژه (احساس امنیت) خواهد بود. بنابراین ضرورت مطالعه علمی و دقیق موضوع احساس امنیت اجتماعی در این شهر با توجه به تجمع جمعیت فراوان انسان از اقصی نقاط کشور امری ضروری است. پژوهش حاضر درصدد بررسی دقیق و موشکافانه نقش سرمایه اجتماعی و ابعاد آن (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، شبکه اجتماعی و آگاهی اجتماعی) در تبیین احساس امنیت اجتماعی (امنیت جانی، امنیت اقتصادی، امنیت اخلاقی، امنیت فرهنگی، امنیت قضایی و امنیت نوامیس) در بین ساکنان شهر مهران در کنگره اربعین حسینی می باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

امروزه در کنار سرمایه‌های انسانی، مالی و اقتصادی، سرمایه دیگری بنام سرمایه اجتماعی مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. این مفهوم به پیوند ها و ارتباطات میان اعضای یک شبکه به عنوان منبع با ارزش اشاره دارد که با خلق هنجارها و اعتماد متقابل، موجب تحقق اهداف اعضا می شود. بوردیو از معروف ترین صاحب نظران سرمایه اجتماعی، از سه نوع سرمایه اجتماعی (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) سخن گفته است. بر اساس نظر بوردیو، شکل سرمایه اجتماعی به مشارکت و ارتباطات اعضای یک جامعه توجه دارد و میتواند به عنوان ابزاری برای رسیدن به سرمایه‌های اقتصادی باشد (الوانی، تقوی، ۱۳۸۱: ۱۰). وجود سرمایه اجتماعی کلید استقرار جامعه مدنی و حیات شهروندی در هر جامعه ای است. و عدم سرمایه اجتماعی به ناکارآمدی بسیاری از سیاست‌ها و طرح‌های پیشنهادی در حوزه برنامه‌ریزی منجر می‌گردد سرمایه اجتماعی که نوعی تولید اجتماعی قابل مدیریت به شمار می‌آید مقوله‌ای نسبتاً تازه و ناشناخته در کنش اجتماعی محسوب می‌شود و در اقتصاد کشورهای توسعه نیافته، سرمایه اجتماعی راحلقه مفقوده توسعه نامیده اند. امروزه مفهوم سرمایه اجتماعی در حوزه علوم اجتماعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است و در قلمرو سیاست گذاری، تصمیم‌گیری مطرح می‌گردد و ایده مرکزی سرمایه اجتماعی بر این اساس است که انسان‌ها از طریق مجموعه‌ای از شبکه‌ها به هم متصل می‌شوند و تمایل دارند که در ارزش‌های مشترک با دیگر اعضای این شبکه‌ها شریک شوند. (اسماعیلی، ۱۳۹۷: ۱)

باید گفت نظریه سرمایه اجتماعی ذاتاً بسیار ساده است، ایده مرکزی آن را می‌توان در واژه روابط خلاصه کرد. اعضای جامعه با برقراری ارتباط با یکدیگر و پایدار ساختن آنها، می‌توانند با هم کار کنند تا به چیزهایی دست یابند که به تنهایی نمی‌توانند به آن دست یابند یا دستیابی به آنها بسیار دشوار است. (بوردیو، ۱۹۸۶: ۳۴). دورکیم در تحلیل ریشه‌های بروز شرایط بی‌هنجاری در جوامع در حال گذار به آثار و پیامدهای اجتماعی و سیاسی افول سرمایه اجتماعی اشاره کرده است. در نظر دورکیم، امنیت اجتماعی به مثابه وضعیت حاصل از عمل به هنجارها با مفهوم سرمایه اجتماعی به مثابه وضعیت استقرار و تأثیرگذاری هنجارها در ارتباط است

(تقی‌لو، ۱۳۸۵: ۲۴۲). بررسی سابقه شکل‌گیری کاربرد اصطلاح سرمایه اجتماعی نیز نشان دهنده وجود این رابطه مفهومی بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی است. همانطور که در اولین استفاده از اصطلاح سرمایه اجتماعی توسط جیمز جیکوب (۱۹۶۱) با عنوان "زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا"، "شبکه‌های فشرده در حومه‌های قدیمی و مختلط به عنوان شکلی از سرمایه اجتماعی، در ارتباط با پاکیزگی، عدم وجود جنایت خیابانی تعیین‌کننده در نظر گرفته شده‌اند (فوکویاما، ۱۳۷۹: ۱۰).

بر مبنای نظریه‌های کلمن، بوردیو، پاتنام و فوکویاما، اعتماد اجتماعی یکی از ابعاد اصلی سرمایه اجتماعی است. بر این اساس افزایش میزان اعتماد اجتماعی، منجر به افزایش سرمایه اجتماعی در میان مردم خواهد شد که در این حال و بر اثر تعامل متقابل بین این دو متغیر، افزایش میزان احساس امنیت اجتماعی خلق میگردد. (زاگری هامانه و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۹)

کلی و فرناندز مطالعاتی را برای اثبات نقش سرمایه اجتماعی در جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی انجام دادند. بر اساس این پژوهش، در جوامعی که سرمایه اجتماعی ندارند، جرم و جنایت بیشتر است و خانواده‌ها بیشتر در معرض از هم پاشیدگی هستند. پژوهشگران در پژوهشی دیگر در روسیه تأیید کردند که فقدان معیارهای اخلاقی مناسب و ضعف قانون، با فرض اینکه قانونمندی و رعایت موازین اخلاقی از اصول سرمایه اجتماعی است، منجر به فساد، نابرابری، جنایت، آزار و اذیت دختران جوان و خشونت شده است (اختر محقق، ۱۳۸۵: ۱۵ - ۱۴)

در اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی، اغلب در برابر شاخص‌های کیفی سرمایه اجتماعی (ضریب همبستگی جمعی، میزان انسجام، میزان اثرارزش‌ها و هنجارها و ...) به عنوان ارزش مطلوب، شاخص‌های دقیق کمی همچون (درصد ناهنجاری‌های اجتماعی، فرار از پرداخت مالیات، رشوه و اختلاس و مانند آن) به عنوان فقدان سرمایه اجتماعی به کار می‌رود. چون فرض بر این است که سرمایه اجتماعی، مستلزم رفتارهای قاعده‌مند است.

سرمایه اجتماعی به دلایل متعددی مورد امعان نظر قرار گرفته است. قسمتی از این مسئله به این دلیل است که این مفهوم مخالفتی علیه فردگرایی افراطی سیاستگذاران دوران ریگان (رئیس‌جمهور پیشین آمریکا) و تاچر (نخست‌وزیر وقت انگلستان) بوده است، هنگامی که تاچر آشکارا اعلام کرد که چیزی به عنوان جامعه وجود ندارد، عده‌ای این حرف را بعنوان تشویقی برای فردگرایی لجام‌گسیخته و بی‌حد و حصر دانستند (جان فیلد، ۱۳۸۶: ۱۶) مارتین جاکوس روزنامه‌نگار، خود را مضطرب در اروپایی می‌بیند که روابط به خاطر فردگرایی حکمفرما و ارزش‌های بازار فرسوده شده‌اند، بطوریکه او شکوه می‌کند که دنیای ما، دنیایی است از ناپایداری و بی‌ثباتی که در آن هیچ چیز جاودانه نیست و خوشی فردی دارای بیشترین تقدم می‌باشد. (همان: ۱۷) به نظر می‌رسد که در جوامع پیشرفته، الگوهای تعامل و ارتباط اجتماعی در حال دگرگونی است. غیر رسمی شدن مناسبات فردی، کاهش مداوم رسم و عادت بعنوان اساس رفتار انسانی، تقسیم کار در حال توسعه، ابهام در مرزهای حوزه فردی و اجتماعی و ظهور وسایل جدید ارتباطی، امعان نظر عمومی را به راه‌های حفظ انتظام اجتماعی جلب می‌کنند. (جان فیلد، ۱۳۸۶: ۱۷)

بنابراین بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه علی وجود دارد و با تقویت سرمایه اجتماعی می توان امنیت اجتماعی را در جامعه گسترش داد و از جرم و جنایت کاست. درباره سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی آرا و دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد که در جدول زیر مهم‌ترین آن‌ها مورد اشاره قرار گرفته است.

جدول ۱: نظریه‌های مرتبط با رابطه سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی

صاحب نظر	شاخص مورد بررسی	شرح مختصر نظریه
گیدنز	سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی	به اعتقاد گیدنز، در دنیای جدید شرایطی پدید آمده است که اطمینان بخش نیستند و بر وجود امنیت دلالت ندارد. بنابراین اعتماد که از ایمان سرچشمه میگیرد و پیوند میان ایمان و اطمینان است، شرط تحقق امنیت خواهد بود (گیدنز، ۱۳۸۵).
جانسون	سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی	جانسون، بر این اصل تاکید دارد، برای کاهش ترس خود و دیگران و ارتباط سازنده با دیگران میبایست فضای اعتماد ایجاد نمود. (امیرکافی، ۱۳۷۵: ۸۸).
بورديو	سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی	از منظر بورديو بدليل عدم مبادله و ارتباط سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی در جامعه، زمینه بروز نابرابری شکل میگیرد. بنابراین با تولید نابرابری، زمینه ایجاد و ظهور احساس ناامنی در جامعه فراهم می گردد. (بورديو، ۱۳۸۴: ۲۸۰).

مفهوم سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی نمودی از جامعه مدنی است، که از ارتباطات و مناسبات روزانه انسان‌ها ایجاد می شود و با تکیه بر مفاهیم اساسی اعتماد، همکاری متقابل و قواعد کنش اجتماعی به شکل گیری روابط اجتماعی و شبکه های اجتماعی می پردازد. اهمیت سرمایه اجتماعی علاوه بر ارتباط چهره به چهره و محله ای در اقشار مختلف، عنصر با اهمیتی در تبیین واریانس های احساس ناامنی در جامعه محسوب می گردد. (لیندستروم و دیگران، ۲۰۰۳: ۱۱۱)

جدول ۲: برخی از تعاریف موجود از سرمایه اجتماعی

هدف	اندیشمندان	تعاریف سرمایه اجتماعی
حفظ سرمایه اقتصادی	بورديو	حاصل جمع منابع اجتماعی که تحت شرایط معینی قابل تغییر است.
حفظ شورای مؤثر	فوکویاما	توانایی افراد برای همکاری با یکدیگر در درون گروه‌ها و سازمان‌ها به منظور رسیدن به اهداف مشترک.
حفظ اقتصاد	پوتنام	ویژگی‌هایی که همکاری افراد برای رسیدن به منافع متقابل را تسهیل می‌بخشد.

اعتماد اجتماعی

یکی از اساسی‌ترین عناصر سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی است. اعتماد، هم از نظر معنی و هم از نظر تجربی، قرابت فراوانی با مفهوم سرمایه اجتماعی دارد (جان فیلد، ۱۹۸۶: ۱۰۷). باربالت «اعتماد را مبنای عاطفی مشارکت» می‌داند (باربالت، ۱۹۹۶: ۷۷). به گفته داسگوتا، اعتماد، تسهیل‌کننده مشارکت اجتماعی است. " (کاظمی، ۱۳۷۶: ۱۱۵)..

مشارکت اجتماعی

مشارکت را «سهم یافتن در چیزی و بهره بردن از آن، یا شرکت در گروهی و در نتیجه با آن همکاری داشتن» تعریف کرده است (بیرو، ۱۳۷۰: ۲۵۷). از دیدگاه وار، مشارکت یعنی «دخالت در فعالیت‌ها و اثرپذیری اجتماعی» (آزاد ارمکی: ۱۳۷۲). آلموند و پاول، مشارکت را آن دسته از فعالیت‌هایی میدانند که از طریق آن شهروندان معمولی قادر باشند، بر تصمیم‌گیرها اثر گذار باشند... (آلموند و پاول، ۱۳۸۹: ۱۳۸).

از دیدگاه یومال، «مشارکت در معنای وسیع آن به معنای برانگیختن حساسیت‌های مردم و در نتیجه ارتقای درک و توان آنان برای پاسخگویی به طرح‌های توسعه و نیز به معنای تشویق خلاقیت‌های محله‌ای است (پاتریک، ۱۳۷۴: ۱۱۹).

به گفته موریس اکسلرد، مفهوم مشارکت برای گروه‌های خاصی به کار می‌رود که ورود آنها بر اساس انتخاب افراد است و از مشارکت‌های گروهی بی‌سود پیشگیری می‌گردد (اکسلرد، ۱۹۵۰: ۱۴).

اصطلاح مشارکت اجتماعی سابقه طولانی دارد. میدگلی، ایده صرفاً ایدئولوژیک که منعکس کننده باورهای سیاسی و اجتماعی باشد را، مشارکت اجتماعی می‌نامد (نیازی، ۱۳۸۳: ۳). الغامی اظهار نموده است که مشارکت در تصمیم‌گیری از طریق سازمان‌های مورد نظر ایشان، بیشتر مشارکت در بعد اجتماعی و سیاسی است (الغمی، ۱۳۷۲: ۶۰).

آگاهی اجتماعی

آگاهی اجتماعی در برگیرنده مجموعه‌ای از تفکرات، آرمان‌ها، اندیشه‌ها و حساسیت‌ها در مورد زندگی و تلفات به هر موضوعی می‌باشد که در وسیع‌ترین معنای آن به امور جمعی در تمام زمینه‌ها می‌پردازد. (فیرزوآبادی، ۱۳۸۴: ۲۸). توسعه موسسات آموزشی و پژوهشی فضا را برای مشارکت حداکثری مردم در پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی آماده می‌نماید و نوعی توانمندی و جنب و جوش ذهنی در افراد خلق می‌نماید که باورهای مطلوب رشد انسانی را درونی و مورد پذیرش قرار داده است (ازکیا، ۱۳۸۰: ۶۲). به اعتقاد پل هریسون برای تغییر محیط توسط شهروندان، آموزش مناسب و کارآمد بیش از هر عامل دیگر اثر بخش خواهد بود.

(هاریسون، ۱۳۶۴: ۲۵۰). از دیدگاه لیند و اینجمار، آموزش نقش موثری در توسعه و پیشرفت کشورهای توسعه نیافته دارد و بر این اساس، آموزش عمومی برای کلیه شهروندان این چنین جوامع، هدف اصلی برنامه ریزان رشد و توسعه است» (لیند و اینجمار، ۱۳۷۱: ۶۲). دانیل لرنر بر نقش رسانه‌های جمعی در پیدایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی برای توسعه کشورهای در حال توسعه تاکید می‌کند (ساسمن و همکاران، ۱۳۷۴: ۱۲).

شبکه‌های اجتماعی

انسان‌ها از گذر تعامل و ارتباطی که با همدیگر برقرار می‌کنند و در جهت برطرف کردن مایحتاج خود و رسیدن به آرمان خویش، پدیده‌ای به نام جامعه خلق می‌کنند. ایجاد ارتباط بین انسان‌ها سبب می‌گردد که معلومات بین افراد و جامعه در فرم شبکه‌های اجتماعی متفاوت همانند (همسایه، دوستان، شبکه‌های خویشاوندی، خانواده و...) برای توصیف و تحقق فواید گروهی محقق گردد.. (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۵: ۲۲۸) اهمیت شبکه‌های اجتماعی اصطلاح تازه‌ای نیست. از مولفه‌های ضروری سرمایه اجتماعی، شبکه‌های مشارکت مدنی هستند. هر چه این شبکه‌ها در جامعه انباشته باشند، احتمال معاضدت شهروندان برای سود مشترک، بیشتر می‌شود (ازکیا و فیروزآبادی، ۱۳۸۳: ۵۲).

مفهوم امنیت اجتماعی

«امنیت» یکی از عناصر پیچیده‌ای است که ارائه یک تعریف واحد از آن آسان نیست. «امنیت» قبل از تعریف، یک مفهوم ادراکی، احساسی است، یعنی باید این اعتماد را در افکار و اندیشه شهروندان، دولتمردان و تصمیم‌گیران ایجاد کرد که امنیت کامل، برای ادامه زندگی بی‌دغدغه وجود دارد (کاظمی، ۱۳۵۲: ۱۱۷).

. احساس ناامنی، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع معاصر، به ویژه در کشورهای پیشرفته است؛ این بدین معنی است که گسترش این پدیده با سطح توسعه جامعه ارتباط داشته و به گونه‌ای، آینده اغلب جوامع محسوب می‌گردد (حسینی، ۱۳۸۶: ۷). گیدنز امنیت وجودی (احساس امنیت) را این گونه تعریف می‌کند: زمانی که فرد می‌داند چگونه به کار خود ادامه دهد، بدون آن که وقفه و مزاحمتی برای او به وجود آید حالتی ذهنی و روانی در وی بروز می‌کند که این حالت همان امنیت وجودی (احساس امنیت) است. (استونز، ۱۳۷۹: ۴۳۱-۴۳۲). مفهوم «امنیت» را

به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد، به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع و به مخاطره نیفتادن این حقوق و آزادی‌ها تعریف کرد (افشار، ۱۳۸۵: ۶۱). احساس امنیت یک فرآیند روانی-اجتماعی است که نه تنها بر افراد تحمیل می‌شود، بلکه اغلب افراد جوامع بر پایه نیازها، تمایلات، خواسته‌ها و عناصر شخصیتی و روانی خود در شکل دهی و رفع آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸: ۳۲).

یافته‌های تحقیق

بر اساس نتایج استخراج گردیده از پرسشنامه، سن اکثریت پاسخگویان بین (۴۱-۵۰) سال است. بر پایه نتایج استخراج شده، اکثر پاسخگویان از تحصیلات عالی (لیسانس) نزدیک به ۴۵ درصد برخوردار بوده‌اند.

مولفه‌ها	ویژگی	درصد
سن (سال)	کمتر از ۲۰	۱۹/۶
	۲۱-۳۰ سال	۲۰/۴
	۳۱-۴۰ سال	۲۱/۸
	۴۱-۵۰ سال	۲۴/۲
	۵۱ به بالا	۱۴
جنس	مرد	۶۷/۹
	زن	۳۲/۱
تحصیلات	فوق لیسانس و بالاتر	۲۳/۷
	لیسانس	۴۴/۴
	فوق دیپلم	۱۸/۱
	دیپلم	۸
	زیردیپلم	۵/۸
اشتغال	شاغل در بخش دولتی	۴۹/۲
	شاغل در بخش خصوصی	۵۰/۸

(منبع: نگارندگان)

جدول (۵) میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای سرمایه اجتماعی را در مرز مهران نشان می‌دهد بر اساس نتایج بدست آمده اعتماد اجتماعی بیشترین میانگین را در بین چهار متغیر دیگر کسب نموده است

جدول ۵: میانگین و انحراف استاندارد ابعاد سرمایه اجتماعی

متغیرها	اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	شبکه‌های اجتماعی	آگاهی اجتماعی	سرمایه اجتماعی (کل)
میانگین	۲۴/۹	۲۱/۵	۱۹/۶	۱۹/۱	۵۹/۳
انحراف استاندارد	۱۱/۸	۹/۲	۸/۳	۸/۲	۱۸/۲

همچنین جدول (۶) میانگین و انحراف استاندارد نمرات شرکت کنندگان را در هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی نشان می‌دهد. بر اساس نتایج بدست آمده امنیت جانی بیشترین میانگین را دارد.

جدول (۶): میانگین و انحراف استاندارد ابعاد امنیت مرز

متغیرها	امنیت نوامیس	امنیت اقتصادی	امنیت اخلاقی	امنیت فرهنگی	امنیت جانی	امنیت قضایی	امنیت مرز
میانگین	۲۹/۳	۲۲/۹	۲۷	۲۵/۶	۲۹/۹	۱۹/۷	۶۰/۵
انحراف استاندارد	۱۲/۸	۹/۶	۱۱/۲	۱۰/۳	۱۳/۵	۸/۸	۱۸/۸

جدول (۷) همبستگی ساده (پیرسون) هر یک از سرمایه اجتماعی را با امنیت اجتماعی نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌شود تمام همبستگی‌ها در سطح $(p < 0/01)$ معنی‌دار است. بالاترین میزان همبستگی مربوط به رابطه امنیت نوامیس با آگاهی اجتماعی و کمترین میزان مربوط به رابطه شبکه‌های اجتماعی با امنیت فرهنگی است.

جدول ۷: همبستگی ابعاد سرمایه اجتماعی به ابعاد امنیت اجتماعی (ارقام درصد)

متغیرها	اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	شبکه‌های اجتماعی	آگاهی اجتماعی
امنیت نوامیس	۶۳	۵۳	۴۵	۶۸

امنیت اقتصادی	۴۸	۵۵	۴۱	۵۷
امنیت اخلاقی	۶۱	۵۹	۴۷	۴۹
امنیت فرهنگی	۶۲	۴۸	۳۷	۵۱
امنیت جانی	۶۵	۵۸	۵۹	۵۴
امنیت قضایی	۵۶	۴۵	۴۶	۶۰

در بررسی رابطه چندگانه سرمایه اجتماعی با هر یک از ارکان امنیت اجتماعی از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

جدول ۸: نتایج مدل رگرسیون ابعاد سرمایه اجتماعی با ابعاد امنیت اجتماعی

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	R	R2	R2 تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	F	سطح معنی‌داری
اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی شبکه‌های اجتماعی	امنیت مرز	۰/۸۲۹	۰/۶۳۳	۰/۵۹۹	۹/۸۸	۶۸/۲۰	۰/۰۰۱
آگاهی اجتماعی							

جدول (۸) گویای آن است که منابع سرمایه اجتماعی پیش‌بینی کننده مطلوبی برای ارکان امنیت اجتماعی محسوب می‌گردد. میزان همبستگی چندگانه (R) اعتماد، مشارکت، شبکه و آگاهی اجتماعی با امنیت اجتماعی ۰/۸۲۹ است و ضریب تعیین ۶۳۳ درصد نشان دهنده میزان قابل تبیین واریانس‌های امنیت اجتماعی از روی اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی است. سطح معنی‌داری به دست آمده برای مقادیر F نشان می‌دهد تمام ضرایب در سطح $p < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار است.

حال با توجه به معنادار بودن ارتباط بین سرمایه اجتماعی و امنیت مرز برای محاسبه میانگین در گروه‌ها و توابع وابسته به آنها از تحلیل واریانس و برای محاسبه ضرایب همبستگی استاندارد نشده از آزمون آماری تی دو یا کای اسکور و ضریب همبستگی پیرسون و کندال تاو استفاده شده است.

۱. آزمون کای اسکور یکطرفه

نتایج آزمون تی دو در جدول (۹) نشان می‌دهد ارتباط بین سرمایه اجتماعی در محدوده مورد مطالعه با امنیت مرز دارای سطح معنی‌داری ۰/۰۱۹ است و نمایانگر وجود ارتباط است

جدول ۹: نتایج آزمون کای اسکور

نتیجه	سطح معنی داری	خطای آزمون	آماره آزمون کای-اسکور	متغیر
تایید	۰/۰۵	۰/۰۱۹	۱۱/۴۴۲	سرمایه اجتماعی و امنیت مرز

۲. تحلیل واریانس (آزمون ANOVA)

نتایج این آزمون در جدول (۱۰) ارائه شده است و نشان می‌دهند که خطای آزمون برای میزان سرمایه اجتماعی ۰/۰۱۶ و برای امنیت مرز برابر ۰/۰۲۳ است که کمتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ است، بنابراین ارتباط معناداری بین سرمایه اجتماعی و امنیت مرز مهران وجود دارد.

جدول ۱۰: نتایج آزمون ANOVA (تحلیل واریانس)

نتیجه	سطح معنی داری	خطای آزمون	آماره آزمون F	متغیر
تایید	۰/۰۵	۰/۰۱۶	۴/۳۷۸	سرمایه اجتماعی
تایید	۰/۰۵	۰/۰۲۳	۳/۴۱۹	امنیت مرز

۳. ضریب همبستگی تاو کندال

نتایج آزمون ضریب همبستگی تاو کندال در جدول (۱۱) ارائه شده است و نشان می‌دهد که همبستگی تاو-کندال بین میزان سرمایه اجتماعی و امنیت مرز مهران برابر با ۰/۱۳۳ با خطای آزمون ۰/۰۰۳ است که کمتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ است بنابراین، ارتباط معناداری بین میزان سرمایه اجتماعی و امنیت مرز مهران وجود دارد. به این معنی که افزایش میزان شاخص سرمایه اجتماعی با افزایش امنیت مرز مورد مطالعه همراه بوده است.

جدول ۱۱: نتایج آزمون ضریب همبستگی تاو کندال

ارتباط	میزان همبستگی	خطای آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
سرمایه اجتماعی - امنیت اجتماعی مرز	۰/۱۳۳	۰/۰۰۳	۰/۰۵	تایید

نتیجه گیری

سرمایه اجتماعی یک پدیده گروهی و مجموعه ای متمایز از اجزاء است. ارکان سرمایه اجتماعی مانند شبکه - اعتمادها و هنجارهای اجتماعی - اغلب خود تقویت کننده و خود فزاینده هستند که این مسئله می تواند به توازن اجتماعی - با سطح بالا و نیز معاضدت، اعتماد، تعامل، مشارکت اجتماعی و سیاسی و رفاه عمومی ختم شود. بر اساس برخی تحقیقات، سطح سرمایه اجتماعی در کشور رو به کاهش بوده، اما در برخی استان ها مانند ایلام وضعیت بهتری دارد. یافته های این پژوهش ضمن تایید این موضوع به این نتیجه رسیده است که سرمایه اجتماعی در استان بیشتر از نوع درون گروهی یا سنتی مبتنی بر اتحاد و همبستگی ایلی و طایفه ای است بطوریکه حتی در سکونت درون شهرها نیز این اتحاد درون گروهی و ایلی حفظ میگردد

نتایج نشان می دهد که سرمایه اجتماعی در بعد روابط اجتماعی مانند همکاری با نهادهای مدنی ضعیف و در بعد پیوندهای بین فردی مانند سفر با یکدیگر قوی تر است.

اعتماد به غریبه و حکومت ها و نظام های انتزاعی که در جوامع مدرن به وجود می آید در جامعه عرفی و قبیلای ایلام تثبیت نشده است و از این رو می توان گفت که رفتار گروهی مردم اغلب مبتنی بر روش های سنتی و عرفی است

نتایج پژوهش حاضر نشان می دهد که همبستگی در استان ایلام نسبتاً بالاست، این همبستگی اغلب از نوع عرفی آن است، اما با این وجود، همبستگی بالا تاثیر فزاینده در کنش ها و رفتارهای گروهی شهروندان داشته است. می توان گفت که همبستگی و انسجامی که بین مردم و قبایل استان وجود دارد بسیار شبیه همبستگی دورکیم (تقسیم کار اجتماعی) ماکس وبر (اقدامات اجتماعی) فردیناند تونس (جامعه-جامعه) ردفیلد (غامبانه) است. جامعه) پارسونز (جوامع سنتی) - مدرن) دارد. البته نمی توان وضعیت اجتماعی فعلی استان را با وضعیت سنتی این دانشمندان یکی دانست، ولی همانطوری که گفته شد شباهت های زیادی میان آنان وجود دارد. اگر بخواهیم جایگاه استان را میان نظام سنتی و مدرن مشخص نماییم، ایلام نه کاملاً سنتی و نه کاملاً مدرن، بلکه در حال گذر و البته بیشتر به نظام سنتی نزدیک است. هر چند شهرهای زیادی تشکیل شده و ظاهراً در نظام شهری، آداب و رسوم و نوع رفتار و ... نظام سنتی کم رنگ شده است، ولی با این حال هنوز تفکرات نظام سنتی

و قبیلگی قدیم نه تنها از بین نرفته، بلکه بر عکس در مواقعی را مثل انتخابات بسیار پرفروغ ظاهر می‌شود. یافته‌های تحقیق نشانگر همبستگی درون قبیله ای بالا در استان است و هر چه از سطح خانواده به سمت محله - شهر - استان - منطقه و کشور حرکت کنیم از میزان همبستگی کاسته می‌شود.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی میزان همبستگی $0/768$ با خطای $0/000$ وجود دارد که دارای خطای کمتر از $0/01$ می‌باشد. بنابراین، بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی شهروندان یک رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد.

همچنین مقدار ضریب تعیین مدل رگرسیونی برازش شده سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی $0/829$ می‌باشد. که نشان می‌دهد $82/9$ درصد تغییرات یا اطلاعات بدست آمده از امنیت اجتماعی با شاخص های سرمایه اجتماعی بیان می‌شود. به عبارتی میزان سهم سرمایه اجتماعی به امنیت اجتماعی مرز $82/9$ درصد می‌باشد.

با استفاده آزمونهای ANOVA و آزمون T، برآورد ضرایب مدل رگرسیونی برازش شده سرمایه اجتماعی به امنیت اجتماعی مرز، دارای خطای معناداری کمتر از $0/01$ می‌باشد. بنابراین با خطای $0/01$ می‌توان گفت که مدل رگرسیونی برازش شده سرمایه اجتماعی بر امنیت اجتماعی شهروندان، مدل مطلوبی است.

نتایج تحلیل‌های آماری چندمتغیره، از جمله آزمون کای اسکور، آزمون ANOVA (تحلیل واریانس) و آزمون همبستگی تاو کندال نشان داد، بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی مرز تفاوت معناداری وجود داشته است. به عبارتی، ارتباط سرمایه اجتماعی با امنیت اجتماعی مرز مهران در سطح معنی داری $0/05$ معنادار بوده و نمایانگر وجود ارتباط است. بدین معنی که هرچه میزان شاخص های سرمایه اجتماعی افزایش یافته است، امنیت اجتماعی در مرز مهران نیز افزایش پیدا کرده است.

منابع

- اختر محقق، مهدی (۱۳۸۵). «سرمایه اجتماعی». نشر مؤلف، بی‌جا.
- ازکیا، محمدجواد؛ سیداحمد، فیروزآبادی (۱۳۸۴). «بررسی سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آن در شهر تهران». جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۴.
- استونز، راب (۱۳۷۹). «متفکران بزرگ جامعه‌شناسی». ترجمه مهرداد میردامادی، تهران: نشر مرکز.
- اسماعیلی، محمد (۱۳۹۷) سرمایه اجتماعی و شاخص های آن در جامعه ایران، پایگاه اطلاع رسانی استانداری قزوین
- افشار، زین‌العابدین (۱۳۸۲). «امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.

افشانی، سیدعلیرضا؛ فاضل نجف آبادی، سمیه؛ حیدری، محمد؛ نوریان نجف آبادی، محمد (۱۳۸۹). «پژوهشی در باب رابطه دینداری و اعتماد اجتماعی». فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۹، صص ۲۱۷-۱۸۵.

الغنی، ام، ار (۱۳۷۲). «بحران فقر روستایی، آیا مشارکت می‌تواند آن را از بین ببرد».

الوانی، سید مهدی؛ سید نقوی، میرعلی (۱۳۸۱) سرمایه اجتماعی: مفاهیم و نظریه‌ها. فصلنامه مطالعات مدیریت، دوره ۹، شماره ۳۳، ۳۴.

امیرکافی، مهدی (۱۳۷۵). «اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی تهران.

آزادارمکی، تقی (۱۳۷۲). «عوامل مؤثر در موفقیت بیشتر مشارکت مردم در توسعه، فرهنگ توسعه». شماره ۱۰، سال سوم.

آلموند، جی او بی جی پاول (۱۳۸۰). «مشارکت و حضور سیاسی شهروندان». ترجمه: علیرضا طیب، اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۱۶۴-۱۶۳، تهران.

بشیریه، حسین (۱۳۸۴). «انقلاب و بسیج سیاسی». ناشر: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.

بوردیو، پی. ر (۱۳۸۴). «شکل‌های سرمایه، سرمایه اجتماعی؛ اعتماد، دموکراسی و توسعه، به کوشش کیان تاجبخش». ترجمه: افشین خاکباز و حسن پویان، تهران: انتشارات شیرازه.

بوردیو، پیر (۱۳۸۰). «نظریه کنش، دلایل علمی و انتخاب عقلانی». ترجمه: مرتضی، مردیها، تهران، انتشارات نقش و نگار.

بیات، بهرام (۱۳۸۸). «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان تهرانی (با تأکید بر رسانه‌های جمعی، عملکرد پلیس و بروز جرایم)». انتظام اجتماعی، سال اول، شماره اول، صص ۵۵-۳۱.

بیرو، آلن (۱۳۷۰). «فرهنگ علوم اجتماعی». ترجمه: باقر ساروخانی، انتشارات کیهان، تهران.

پاتریک، جی بویل (۱۳۷۴). «برنامه‌ریزی در فرآیند توسعه». ترجمه: غلامرضا احمدی و سعید شهابی، نشر ققنوس، تهران.

پاتنام، روبرت (۱۳۸۰). «دموکراسی و سنت‌های مدنی». مترجم: محمدتقی، دلفروز، انتشارات روزنامه سلام، تهران، چاپ اول.

پیران، پرویز؛ موسوی، میرطاهر؛ شبانی، ملیحه (۱۳۸۵). «کار پایه مفهومی و مفهوم سازی سرمایه اجتماعی (با تأکید بر شرایط ایران)». فصلنامه علمی، پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳.

تحقیقی، امیرحسین (۱۳۸۲). «سرمایه اجتماعی، دولت و نهادها در ایران». اندیشه صادق، شماره ۱۱ و ۱۲، صص ۷۰-۷۹.

- تقی‌لو، فرامرز (۱۳۸۵). «رابطه بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی». فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۳۲، صص ۲۵۸-۲۳۹.
- چلیپی، مسعود؛ مبارکی، محمد (۱۳۸۴). «تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطح خرد و کلان». مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۲، صص ۴۴-۳.
- حسینی، حسین (۱۳۸۶). «احساس امنیت، تأملی نظری بر پایه‌ی یافته‌های پژوهشی». فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۴، صص ۵۱-۷.
- زاکری همامانه، راضیه، افشانی سید علیرضا، عسکری ندوشن، عباس (۱۳۹۲) بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی در شهر یزد نشریه جامعه‌شناسی ایران دوره ۱۳ شماره ۳
- ساسمن، جerald؛ حای ای لبت (۱۳۷۴). «ارتباطات فراملی و جهان سوم». ترجمه: طاهره ژیان احمدی، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، تهران (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۱۹۹۱).
- فیروزآبادی، سیداحمد (۱۳۸۴). «سرمایه اجتماعی و نقش آن در شکل‌های تولیدی». نامه انجمن جامعه‌شناسی ایران، نشر آگاه، تهران.
- فیلد، جان (۱۳۸۶). «سرمایه اجتماعی». مترجم: غلامرضا. غفاری، حسین، رضانی، کویر، تهران، چاپ اول.
- قاسمی، وحید؛ اسماعیلی، رضا؛ ربیعی، کامران (۱۳۸۵). «سطح بندی سرمایه اجتماعی در شهرستان‌های استان اصفهان». فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه، سال ششم، شماره ۲۳.
- کاظمی، علی اصغر (۱۳۵۲) روابط بین‌الملل در تئوری و عمل، تهران: نشر قومس.
- کاظمی، علی اصغر (۱۳۷۶). «بحران نوگرایی و فرهنگ سیاسی در ایران معاصر». تهران: نشر قومس.
- کلاهیچیان، محمود (۱۳۸۲). «راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی». مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره یک، جلد اول، معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی، تهران.
- کلمن، جیمز (۱۳۷۷). «بنیادهای نظریه اجتماعی». ترجمه: منوچهر صبوری، نشر نی، تهران، چاپ اول.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵). «تجدد و تشخیص». ترجمه: ناصر موفقیان، چاپ چهارم، تهران: نشر نی.
- مدیری، آتوسا (۱۳۸۵). «جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر». رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲، صص ۲۸-۱۱.
- نیازی، محسن (۱۳۸۳). «تبیین نقش انسجام اجتماعی بر مشارکت اجتماعی شهروندان کاشان». فصلنامه امداد پژوهان، سال دوم، شماره ۵، صص ۲۵-۱.

Barbalet, J. M. (1996). "Social emotions: Confidence, Trust and Loyalty", in: *Intruductional Journal of Sociology and Social Policy*, Vol. 16 No.9/10, PP: 75-96.

Bourdieu. P. (1986). "The Form of Capital in J .G. Richardson (ed): *Handbook For Theory and Research For The Socio Logy Of Education*".

Lindstrom M, Merlo. J, & Ostergren P. O. (2003). "Social capital and sense of insecurity in the neighbourhood: a population-besed multilevel analysis in Malmo", Sweden, *Social Science & Medincine*, 65(5): PP, 1111-1120.